

Lausunto Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeeseen liittyvästä osayleiskaavasta

YMLA § 98

Hanke

Fennovoima on uusi suomalainen energiayhtiö, joka suunnittelee rakennettavaksi Suomeen uuden 1 500 – 2 500 MW:n ydinvoimalan. Sen tuotannon on arvioitu käynnistyvän ensi vuosikymmenen jälkipuoliskolla.

Ympäristövaikutusten arviointi

Hankkeelle on suoritettu laaja ympäristövaikutusten arviointi, jolla vaikutetaan jatkosuunnitteluun. Arvioinnin tavoitteena on vähentää tai lieventää suunnitellun hankkeen kielteisiä vaikutuksia ja vahvistaa sen myönteisiä vaikutuksia. Kansalaiselle ympäristövaikutusten arviointi tarjoaa mahdollisuuden osallistua asioiden suunnittelu- ja valmisteluvaiheisiin ja saada tietoa tulevista muutoksista. Myös kaavaprosessi on hyvin avoin ja vuorovaikutteinen.

Ympäristövaikutusten arviointi eli YVA on keskeinen osa Fennovoiman ydinvoimalahanketta. YVA:lla tarkoitetaan prosessia, jossa tarkoitetaan toiminnan välittömät tai välilliset vaikutukset muun muassa ihmisten terveyteen, maaperään, yhdyskuntarakenteeseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen. Ympäristövaikutuksia on näin suuressa hankkeessa tarkasteltu laitoksen sijoituspaikkaa laajemmin. Tärkeitä ovat ydinpolttoaineen, syntyvän jätteen käsittelyn ja sijoittamisen vaikutusten arviointi tarvittavassa laajuudessa.

Ydinvoimalan sijoituspaikalla tulee olla YVA:n mukaan parhaat mahdolliset edellytykset ydinvoimalatoiminnalle. Ympäristövaikutusten arvioinnit tehdään neljälle ydinvoimakäyttöön soveltuvalla laitospaikalla Fennovoiman, työ- ja elinkeinoministeriön sekä alueellisten ympäristökeskusten yhteistyönä. Ydinvoimalan vaihtoehtoiset sijaintialueet ovat Pyhäjoen Hanhikiven, Ruotsinpyhtään Kampuslandetin ja Gäddbergsön sekä Simon Karsikon ja Laitakarin alueet. Fennovoima tarkastelee YVA-menettelyssä sähkötehoaan noin 1 500 - 2 500 megawatin ydinvoimalaa, joka voi koostua yhdestä tai kahdesta laitossyksiköstä sekä näiden käyttöön tulevasta vähä- ja keskiaktiivisen jätteen loppusijoitustilasta. Useamman paikkakunnan välillä tapahtuva vertailu laajentaa näkemystä alueellisiin eroihin.

Hankkeen johdosta tulee muutoksia lähialueiden infrastruktuuriin esim. suuren voimalinjan ja tieyhteyksien rakentamisen johdosta. Näitä on tarkasteltu osayleiskaavassa niiltä osin kuin ne tulevan kaavan alueelle. Hanhikiven osalta valtakunnan suuret voimalinjat menevät

noin 20 km:n etäisyydeltä, jonne nyt tehdään yhteydet. Maakuntakaavassa yhteys esitetään kokonaisuudessaan valtakunnan linjalle saakka, osayleiskaava on päätetty ulotettavaksi vain valtatielle 8 saakka. Uusien voimalinjojen ja teiden ympäristövaikutuksia on arvioitu samassa yhteydessä kuin laitoksenkin ympäristövaikutuksia. Koska koko linja ei tule osayleiskaavaan tulee niiden jatkossa tapahtuvassa luvituksessa huolehtia osallisten riittävästä mahdollisuudesta ottaa kantaa ja vaikuttaa suunnitteluun ja hankkeen toteutukseen.

Suunnitellun ydinvoimalan johdosta on alueelle laadittavana samanaikaisesti maakuntakaavan muutos, osayleiskaava ja yksityiskohtaisempi asemakaava. Suunnittelun yhtäaikaisuus on monissa seikoissa hyvä, mutta heikkona puolena on kansalaisten vaikuttamismahdollisuus. Ylemmän asteisen kaavan tulee ohjata alemman asteista ja yhtäaikainen prosessi on lautakunnan näkemyksen mukaan muuta, kuin laissa tarkoitettu. Osalle kansalaisista on voinut muodostua käsitys, että maankäyttöä ja kaavoja suunnitellaan jo päätetylle ydinvoimalalle sopiviksi eikä päinvastoin niin, että hanketta sovellettaisiin sellaiseksi, kuin paras maankäytön suunnitelma osoittaa.

Maankäytön suunnittelussa on tärkeää riittävällä tarkkuudella huomioida hankkeen ja siihen liittyvät laajempien rakentamisten kuten mainittujen voimalinjojen ja tieyhteyksien ympäristövaikutukset. Myös melko kaukana oleville kiinteistöille hankkeella on vaikutusta. Kaavassa tulee osoittaa hankkeen vaikutukset kiinteistöjen tulevaan käyttöön. Tällä saattaa olla vaikutusta kiinteistöjen arvoon.

Fennovoiman hankkeen vaikutukset Pyhäjoen Hanhikiven alueella

Hanhikiven niemi sijaitsee Pyhäjoen kunnan puolella lähellä Raahen kaupungin rajaa. Pyhäjoen kunnan keskustajamaan on matkaa noin 5 km ja Raahen keskustaan noin 20 km. Hanhikiven niemen alue on luontotyyppiensä ja lajistonsa vuoksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Niemellä on tärkeitä lintualueita sekä merkittävämpiä uhanalaisten kasvien alueita. Lisäksi täällä on kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde ja maakunnallisesti arvokas kiinteä muinaisjäännös, maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemia sekä maisemansuojelun kannalta arvokkaita kallioalueita. Entisessä maakuntakaavassa (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2005) alue on merkitty luonnon monikäyttöalueeksi. Olemassa olevan tiedon lisäksi nyt suunnitellun hankkeen johdosta on selvitettävä alueen luonto- ja maisema-arvot riittävällä tarkkuudella jo työn alkuvaiheessa. Tehtyjen selvitysten pohjalta voidaan sitten perustellusti tehdä toimintojen sijoitusratkaisuja niin, että haitalliset vaikutukset jäisivät mahdollisimman pieniksi.

Hanhikiven alueella ei ole ollut ennestään asema- tai yleiskaavaa. Lähimmät kaavat ovat noin 5 km:n etäisyydelle tuleva Parhalahden kylää koskeva yleiskaava ja Parhalahden Mustaniemen rantakaava noin 2 km:n etäisyydellä Hanhikivestä. Raahen kaupungin puolella on

v. 1979 hyväksytty Raahen eteläisen ranta-alueen rantayleiskaava, joka ulottuu Pyhäjoen rajalle saakka. Osayleiskaavassa on jäämässä välialueita Pyhäjoen suunnassa, joka ei tunnu perustellulta, kun välissä on pääosin vesialuetta, joka voisi olla kaavassa mukana. Samoin Raahen puoleisella osalla kaavan rajaus voisi olla merellä eikä rantaviivassa. Hyvin havainnollista olisi, mikäli merialueelle voisi osoittaa noin rajauksen alueesta, jolle lauhdevesien lasketaan muodostavan normaalitalvina sulan vyöhykkeen.

Hanhikiven alue on ohuiden maakerrosten peittämää kallioaluetta. Kallio on paljaana laajoilla alueilla myös rantaviivan yläpuolella. Erityisesti Hanhikiven niemen länsiosassa on edustavia silokallioita. Hanhikiven niemi on kolme kilometriä pitkä ja kilometrin leveä. Niemi on matala, korkeimmat kohdatkin ovat vain 5 metriä meren pinnan yläpuolella. Niemi lähiympäristöineen on enimmäkseen luonnontilaista aluetta. Hankkeen vaikutus kallioluontoon kohdentuu voimalan rakennuspaikalle ja rakennettavan infrastruktuurin linjastoille. Muilla alueilla vaikutukset jäävät vähäisemmiksi. Alueen mataluus meren pintaan nähden on huomioitava rakentamisessa samoin kuin ennustettu meren pinnan kohoaminenkin. Ydinvoiman rakennuksille osoitetaan kaavassa alueita aivan rantaan saakka. Tulisiko kaavassa ottaa kantaa tulvauhanalaisuuteen ja kosteudelle alttiiden rakenneosien korkeuteen samalla tavalla kuin yleiskaavoissa yleensä Perämeren rannalla?

Pohjoisrannalla ja tyvellä on laajoja alavia rantaniittyjä. Rannoilla on myös fladoja, merestä irti kuroutumassa olevia lahdenpohjukoita, jotka matalan veden aikana saattavat olla erillisiä altaitakin. Hanhikiven alueella on myös suuret Hietakarinalahden ja Heinikarinalammen kluuvijärvet. Kluuvijärvet ovat selvästi rantaviivasta irti kuroutuneita järviä, joista on yhteys mereen vain korkean veden aikana etelä- ja länsimyrskyillä. Lisäksi nimen kaakkoispuolella, yli kahden kilometrin etäisyydellä niemen kärjestä on pienemmät Rovastinperukan ja Liisanlammen kluuvit. Hanhikiven niemen länsirannalla on laaja paljas hietikkoalue. Rantaniittyjä reunustaa pensaikkovyöhyke ja kauempana on myös puustoa. Osayleiskaavassa on ositettu merkittävimmät luontokohteet ja toimintoja on sijoitettu näitä säästäten siinä mitassa kuin hankkeen osalta on voitu tehdä.

Hanhikiven alue on luokiteltu luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaaksi kallioalueeksi. Alue on maisemallisesti merkittävä ja geologisesti hyvin merkittävä. Hanhikiven niemen alueella sijaitsee historialliselta ajalta peräisin oleva rajamerkki, Hanhikivi. Tämä on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös ja arvokas kohde on pystytty kaavassa turvaamaan. Myös yleisön pääsy kohteelle on kaavassa osoitettu, joka on hyvä asia.

Lähin valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallisen ympäristö on niemen eteläpuolella sijaitseva Parhalahden kalaranta. Lisäksi niemen pohjoisrannalla sijaitsee maakunnallisesti merkittävä perinnetähtämys, Maunuksen niityt. Näihin hankkeella on vaikutuksensa.

Suuren modernin voimalarakennuksen läheisyydessä maisema muuttuu. Kaavassa on kuitenkin riittävällä tavalla huomioitu nämä kohteet. Maisematekijöiden huomiointi on erityisesti Hanhikiven historiallisen rajamerkin osalta on tärkeää.

Pyhäjoelle suunnitellun ydinvoimalaitoksen lähiympäristön asutus on harvaa haja-asutusta. Kahdenkymmenen kilometrin säteellä ovat jo Pyhäjoen taajama ja osa Raahen taajama-asutuksesta ja alueella asuu kuitenkin jo noin 10.000 – 15.000 asukasta. Asutus on otettu huomioon kaavassa niiltä osin kuin ydinvoimalalla on niihin vaikutusta. Ylläpitävästä korjaamisesta annettu määräys on hyvä ja turvaa olemassa olevien loma-asuntojen käytön jatkossa.

Valtatie 8 kulkee Parhalahden kylän poikki noin 5 – 6 km:n etäisyydellä voimalaitoksen sijaintialueesta. Valtatieltä Hanhikiven niemen päähän johtaa kevytrakenteinen yksityistie, Puustellintie. Lähin rautatieasema on Raahessa noin 25 km:n päässä. Samalla alueella on myös lähin merkittävä satama. Raahen sataman 8,0 metrin syvyisen väylän syventäminen 10,0 metrin syvyiseksi on vireillä. Merellä laivaväylä kulkee noin 15 km:n etäisyydellä Hanhikivestä. Yhteysväylien tarve olisi yksi peruste ottaa jonkin verran esitettyä laajemmin vesialuetta mukaan kaavaan. Hankkeen ja sen rakennusaikaisen sekä käytön aikaiselle toiminnalle on osoitettu liikenneyhteydet luontevasti.

Kasvillisuudesta ja eläimistöistä on todettu, että Hanhikiven alueelta löytyneitä uhanalaisia kasveja ovat Hanhikiven takarannalta löytyneet nelilehtivesikuusen ja läheiseltä Rovastinperukan rantaniityltä löytyneet erittäin uhanalaisen ruijanesikon esiintymät. Lisäksi silmällä pidettäviä kasvilajeja ovat Hietikkolahdelta tavattu ahonoidanlukko sekä Rovastinperukan lampareesta löytynyt otalehtivita. Alueella on tehty metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskien maastotarkastuksia keväällä 2006. Osayleiskaavassa on kasvistoa ja muita suojeltavia luontotekijöitä huomioitu kaavamerkinä.

Suurin osa Hanhikiven niemestä on luokiteltu luonnon- ja maisemasuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Kallioalueet on luokiteltu maisema- ja luontoarvojen ainutlaatuisuuden osalta kohtalaisen arvokkaiksi ja biologisilta arvoiltaan hyvin merkittäväksi. Suurin osa niemen kallioalueista tulee ydinvoimalalle osoitetuille alueilla ja niiden arvo siten alenee.

Pienempiä suojelualueita ovat Arkkukarinnokan yksityinen luonnonsojelualue niemen kapeassa pohjoisessa kärjessä. Lisäksi alueella on luonnonsuojelulain mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit täyttävä takarannan merenrantaniitty- ja dyynialue, joka kattaa alueita niemen alapuoliskon pohjoisesta reunasta. Osayleiskaava huomioi luonnon ja maisemasuojelu kannalta merkittävien kohteiden arvon ja säilymisen siinä laajuudessa kuin on ollut hankkeen kannalta mahdollista.

Hanhikiven niemen eteläpuolella sijaitsevat Natura 2000 –verkostoon

kuuluvat Parhalahti-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen alueet eivät vaarannu osayleiskaavassa osoitetulla maankäytöllä, mikäli ydinvoimalaitoksen vaikutukset pysyvät niissä rajoissa kuin TVA-arvioinnissa todetaan.

Ydinvoimahankkeen YVA-menettely on tarkoitus saada päätökseen talvella 2009. Tämän jälkeen Fennovoima Oy jättää valtioneuvostolle ydinvoimalan rakentamista koskevan periaatepäätös-hakemuksen. Maankäytön suunnitelmien laadinta etenee samalla aikataululla.

Ydinvoimalan rakentamiseen liittyy lukuisia lupia. Hankkeelle tarvitaan ympäristölupia ja rakennuslupia, joiden aika on, kun ympäristövaikutusten arviointiselostus on valmis ja perusteet lupiin ovat olemassa. Voimalarakennuksen lisäksi merkittävä luvitettava osa on voimansiirtoverkko valtakunnan pääverkkoon. Nyt laadittava maankäytön suunnitelma antaa pohjan lupakäsittelyyn.

Lopuksi Raahen kaupungin ja Siikajoen kunnan yhteinen ympäristölautakunta toteaa, että hanke on erittäin merkittävä myös maankäytöllisesti. Sillä on laajoja ja kauaskantoisia vaikutuksia käytännössä kaikkiin Pyhäjoen kunnan ja Raahen kaupungin meren rantaan tukeutuvan raja-alueen toimintaan ja siellä asuvaan tai lomailevaan väestöön.

Päätösesitys (johtava rakennustarkastaja):

Annetaan edellä kuvattu lausunto Hanhikiven osayleiskaavasta.

Ympäristölautakunta:

Hyväksyi esityksen.

Otteen allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta
oikeaksi todistaa
7.1.2009

Harry Sanaksenaho
johtava rakennustarkastaja